

98. Döbrököz, Kétvízköz

(Tolna megye) B

A lelőhely a falutól ÉNy-ra található, két patak összefolyása között emelkedő dombon. A három oldalról vízzel védett dombnak a 4. (É-i) oldalát árokkal választották el a domb folytatásától. A jelenleg szántóként hasznosított területen az egykori erődítés nyoma alig látszik, az egykori árok alig mélyed be. Egyértelműen látszik viszont a légi fotókon. Leletek elsősorban az átvágás közelében, annak D-i oldalán található (bronzkori edénytöredékek, állatcsontok, paticsdarabok). Ezen a szakaszon a talaj is szürke.

Elkészítettük a geodéziai felmérést.

MIKLÓS ZSUZSA

99. Döbrököz, Tüszküshegy

(Tolna megye) U, B

Döbrököz községtől 3 km-re északnyugatra, az ún. Szarvasdi-árokra keletre egy három oldalról vízjárásokkal körülvett földnyelven, terepbejárás során egy kisebb részben neolit (Zselizi-kultúra) és nagyobb részt kora bronzkori (Makó-Nagyrév-kultúra) lelőhelyet azonosítottunk be. A lelőhelyről nagy mennyiségű kerámiaanyagot és egy nyélcsöves balta öntőforma töredékét gyűjtöttük be. A lelőhelyet Miklós Zsuzsa légi fotózta és kiderült, hogy az egy kettős sánccal körülvett földvár.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR

100. Döbrököz, Tüzköves

(Tolna megye) U, B

A falutól ÉNy-ra, Szarvasd-pusztától É-ra, a Szarvasdi-árok és annak mellékvölgye által 3 oldalról határolt, környezetéből erősen kiemelkedő dombon az 1960-as években már Torma István is talált újkőkori és bronzkori leleteket. 1999. március 22-én a Döbröközi TSZ munkatársa, Gugyerás Ferenc szólta, hogy szántásnál igen sok edénytöredéket és állatcsontot találtak, és a felszínen sok szürke foltot figyeltek meg. Egyidejűleg értesítette a szekszárdi múzeumot is.

Ódor János és Gaál István helyszínelte. A szántásban igen sok kora bronzkori cserepet és csontot találtak. Akkor csupán néhány újkőkori cserép került elő.

1999. április 1-én légi fotóztam a lelőhelyet: ekkor derült ki, hogy a domb É-i végét nagyjából kerek árok övezi. Ettől D-re pedig még egy erődítési vonal látható, kisebb-nagyobb megszakításokkal.

1999. április 13-án Egyed Endre felmérte a földvárat. (Jelenleg csak az egykori Tamási-Dombóvár közötti vasútvonal helyén lehet megközelíteni, igen nehezen.) Az elboronált szántásban szépen látszott a felszínen is a belső kör. A külső erődítési vonal a földről nem észlelhető. Sok szürke, hamus folt látszik, sok a cserép, állatcsont; több megmunkált csontot is találtunk.

A belső erődítési vonal árokként csak a D-i oldalon látszik, egyébként csak elszíneződésként, igen gyenge teraszként.

MIKLÓS ZSUZSA

101. Döbrököz, Vár

(Tolna megye) Kö

A Kapos partján emelkedik a középkori vár, a folyó és a vasútvonal között. A romokat korábban Sándorfi Györggyel és Nováki Gyulával felmértük. Akkor igen magas bozót fedte a várat. 1998. október 23-án vettem észre, hogy most a vár közepe füves, áttekinthető, és helyenként a körítőfal belső síkja is látszik. Ezért Egyed Endre 1999. április 13-án újra mérte a várat (elsősorban a falakat). A magasan álló falmaradványokról részletfotókat is készítettem. A felszínen (elsősorban a vár szélein, ahol a tyúkók kikaparták a felszínt) néhány edénytöredéket találtam.

A vár környékén, a Ny-i és É-i oldalon őszi vetés van, itt feltehetően elpusztult házakra utalnak a kis kiemelkedések, elszíneződések. A vár K-i oldalán a szántásban szürke foltok látszanak.

MIKLÓS ZSUZSA

102. Döbrököz, Várhegy-dűlő

(Tolna megye)

Jegesi József döbröközi volt vasúti állomásfőnök tájékoztatása szerint a Kapos K-i partján, a falu K-i szélén, a Kapos K-i mellékvölgyének É-i oldalán, egy előreugró kis domb neve Várhegy, Várhegy-dűlő. Megnéztem a dombot. Teteje jelenleg parlag, magas fűvel. D-i végének tövében ház áll. A domb erődítésre alkalmas, de erődítésre utaló nyomot nem találtam. Az éles peremek újkori szántóföldi művelés maradványai. Leletet a magas fűben nem találtam.

MIKLÓS ZSUZSA

103. Drégelypalánk, Drégelyvár

(Nógrád megye) Kö

A vár területének geodéziai felmérését a KVI Salgótarjáni Kirendeltsége elvégeztette. A régészeti kutatást megkönnyítő ponthálózat is felrakásra került. A régészeti kutatás az idei évre halasztódott.

A vár közepén a már Könyökinél is szereplő szikla-aknát ismeretlen vadászatok szálkóig kibontották. A feljelentést követő rendőrségi eljárás eredmény nélkül zárult.

MAJCHER TAMÁS

104. Dunaharaszti, 20. lelőhely

(Pest megye) Sza

A MOL Rt. beruházásában épülő Vecsés-Csepel II. gázvezeték megelőző feltárása során a 6 m széles nyomvonal 16+800 és 16+860 km szelvényében, 360 m² nagyságú átkutatott területen, környezetéből 3-4 m-re kiemelkedő homokdombon részben elszántott rabolt sír maradványai kerültek elő. Csekély mennyiségű leletanyag (vaskés töredéke, vaskarika és szeg) alapján a temetkezés feltehetően a késő szarmata korszakra (3-4. századra) keltezhető.

A leletanyag és a dokumentáció elhelyezése: Árpád Múzeum, Ráckeve.

HEGEDŰS ATTILA – SIMON LÁSZLÓ

105. Dunapataj, Szent Tamás-domb

(Bács-Kiskun megye) Á, Kk

A település keleti szélén elhelyezkedő dombon a korábbi években amatőr régészkedés-kincskeresés nyomán kőfalak és embercsontok kerültek elő. A lelőhelyen folytatott kéthetes leletmentés során egy 15 m hosszú és 8 m széles K-Ny-i tájolású középkori templom alapfalai kerültek elő. Az eredetileg kisebb méretű, félköríves szentélyű templom bejárata a déli fal nyugati végében lehetett, ahol kb. 1 m-es szakaszon hiányzik a falszövet. Az átlagosan kb. 1 m vastag fal durván faragott kváderkövekből kétoldalt rakott, a két kősor közötti rész apróbb kövekkel és téglákkal van kitöltve. A nyugati hajófal külső oldalánál toronyalapozásnak nincs nyoma, viszont itt kalcinálódott embercsontokból álló vastag réteg került elő. A hajó sarkainál támpillér vagy ennek alapozása nem figyelhető meg. Ugyancsak nem találtunk nyomokat az északi oldalon sekrestyére vagy egyéb hozzáépített toldaléokra.

Az első templom a törmelékrétegből előkerült kőfaragvány (bimbós oszlopfő töredéke) alapján az Árpád-kor második felében épülhetett, ezt később bővítették. A templombelső felső rétegében 16 sírt tártunk fel, melyek kora mellékletek hiányában nem határozható meg pontosan, valószínűleg késő középkoriak lehetnek.

A leletmentés a dunapataji Általános Művelődési Központ egykori és jelenlegi diákjai, oktatóik, valamint Dunapataj Nagyközség Önkormányzata támogatásával történt.

V. SZÉKELY GYÖRGY

106. Dunaszekcső, római kori hamvasztásos sír

A részletes jelentést lásd a 85–93. oldalon.

(Baranya megye) Ró

HORVÁTH ANDREA

107. Dunaújváros, Öreghegy, Kálvária utca 5.

(Fejér megye) Ró? Kú

Az Öreghegyen családi ház építkezését megelőző régészeti feltárássra került sor a KÖI-vel lefolytatott engedélyezési eljárást követően. A telek közvetlenül szomszédos az 1983. évi Kálvária utcai ásatás területével. Két kutatóárokban sikerült kibontani az 1983-ban csak részlegesen feltárt II. sz. épület nyugati zárófalát. Egyebekben a munka nem hozott nagy mennyiségű leletanyagot. A teleket korábban földpincékkel szabdalták: a jelenlegi tulajdonos – apja emlékezetére hivatkozva – négy nagyméretű pincéről számolt be. A feltárást igazolta az adatokat, a szelvényekben a pincebetöltésekben ástunk, teljesen érintetlen régészeti objektumot nem is sikerült feltárni. Két anyagnyerőgödört tártunk fel kevés leleta-

nyaggal, illetve egy századvégi vagy e század eleji löszbe vájt pincelakás egyik sarkát.

PONGRÁCZ ZSUZSÁNNA

108. Dunaújváros, Rácdomb

(Fejér megye) B, Ró, Tö

Az Intercisa Múzeum 1999. március 23-án 15.50-kor névtelen bejelentést kapott arról, hogy a régészeti védelem alatt álló Dunaújváros, Rácdomb nevű lelőhelyen földmunkát folytatnak. A hír ellenőrzésére 15 percen belül kimentünk a helyszínre, de már nem találtunk ott senkit. Megállapítottuk, hogy a 2147. hrsz-ú telken házalap kialakítása céljából végeztek gépi földmunkát, és ez régészeti jelenségeket is elpusztított. Dunaújváros Megyei Jogú Város jegyzője 1999. március 24-én letiltotta a munkák folytatását, a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága pedig 1999. március 25-én feljelentést tett ismeretlen tettes ellen a városi rendőrkapitányságon. Miután sikerült megszerezni a telek kulcsát a tulajdonos-építető házaspártól, 1999. április 1. és 29. között leletmentő ásatást folytattunk a helyszínen.

A leletmentés jobbára a kiásott és még el nem szállított föld átrostálására szorítkozott. (A már elszállított föld deponálási helyét nem sikerült kiderítenünk.) Az így talált kerámiaanyag részben bronzkori (Vatya kultúra), részben kora újkori, és a 17. századi palánkvárhoz köthető. A 7 × 8,5 m-es, É-D hossz tengelyű, 2,8–3 m mély alap metszetalain és alján a következő objektumokat lehetett megfigyelni. A D-i metszetal K-i sarkában 1,5 m átmérőjű gödör volt, amelynek aljából egy 30 cm mélységű rész megmaradt a ház alapjában. Ennek bontása során 17. századi kerámia mellett embercsontokat találtunk. Utóbbiak abból a késő római temetőből származhatnak, melynek sírjait a Rácdombon már több helyütt megtaláltuk. A török kori gödör felső részét kb. 2 m mély ferde beásás pusztította el, kavicsos, téglatörmelékes betöltéséből lelet nem került elő. A gödörtől Ny-ra 1,3 m mélységig feltehetőleg újkori árok metszete volt. A metszet többi részén a 40 cm-es újkori feltöltés alatti 20–50 cm vastagságú réteg valószínűleg a bronzkori feltöltés, innen származhat a vatyai leletanyag zöme. A metszetal többi részét lösz töltötte ki. A 2147. hrsz-ú telektől délre, valamelyest alacsonyabban fekvő telkeken, illetve a dombot átszelő Mohácsi utcában a legkorábbi, D-i irányban erősen lejtő bronzkori réteg kb. 2,5–3 m mélységben jelentkezett. A jelentős szintkülönbségből arra lehet következtetni, hogy a bronzkorban a domb É-i része lényegesen magasabban feküdt, mint a település többi része. Hogy ez mennyiben magyarázható a természetes erózióval és mennyiben a szél ellen védekező emberek tevékenységével, nem világos. A metszetalon nem sikerült a lösz mesterséges felhalmozódásának a jeleit megfigyelni. A Ny-i É-i és K-i metszetalban nagy felületeken voltak meg az 1745-ben épült és az 1950-es években elpusztított Rudnyánszky-kastély maradványai. A